

Więzi międzypokoleniowe  
w rodzinie i w kulturze

# Więzi międzypokoleniowe w rodzinie i w kulturze

pod redakcją  
Wojciecha Świątkiewicza



STUDIO NOA



Uniwersytet Śląski

Katowice 2012

Recenzent: *prof. dr hab. Anna Barska*

Opracowanie redakcyjne: *Beata Nycz*

Projekt okładki i opracowanie graficzne: *Ireneusz Olsza*

Publikacja sfinansowana przez Uniwersytet Śląski w Katowicach


© 2012 by Uniwersytet Śląski w Katowicach

#### ERRATA

do książki *Więzi międzypokoleniowe w rodzinie i w kulturze* pod redakcją Wojciecha Świątkiewicza

ISBN 978-83-60743-60-1

Jest	Powinno być
ISBN 978-83-60743-60-1	ISBN 978-83-60071-60-1

Wydawca:  
STUDIO NOA   
Katowice – Rybnik  
<http://www.studio-noa.pl>

Wyd. I.  
Druk ukończono w grudniu 2012 roku

Skład i druk:  
STUDIO NOA  Ireneusz Olsza  
e-mail: [poczta@studio-noa.pl](mailto:poczta@studio-noa.pl)

## Spis treści

WOJCIECH ŚWIĄTKIEWICZ	
<i>Wprowadzenie</i> .....	7
LEON DYCZEWSKI	
<i>Więź międzypokoleniowa w badaniach socjologicznych</i> .....	9
WOJCIECH ŚWIĄTKIEWICZ	
<i>Więzi międzypokoleniowe. Między losem a wyborem</i> .....	39
VIERA ŠTEFANCOVÁ	
<i>Niekoľko poznámok k metodológii sociologického skúmania medzigeneračných vzťahov v rozvedenej rodine</i> .....	57
WŁODZIMIERZ KUBIK	
<i>Więzi pokoleniowe w zwierciadle polskiego prawa</i> .....	74
EWA BUDZYŃSKA	
<i>Małe dzieci mały kłopot? Więziotwórcze funkcje rodziny</i> .....	93
ANDRZEJ GÓRNY	
<i>Młodzi wobec relacji międzypokoleniowych w rodzinie. Szkic socjologiczny na podstawie analizy młodzieżowych forów internetowych</i> .....	136
STANISLAV MATULAY	
<i>Medzigeneračné vzťahy v súčasných slovenských katolíckych rodinách</i> ...	161
URSZULA SWADŹBA	
<i>Więzi międzypokoleniowe w rodzinie śląskiej</i> .....	177
JUSTYNA KIJONKA	
<i>Pamięć rodzinna i jej międzypokoleniowe korelaty. Górnośląska wspólnota pamięci</i> .....	199
DENISA SELICKÁ, MONIKA ŠTRBOVÁ	
<i>Medzigeneračné väzby v rómskej rodine</i> .....	225

KATARZYNA JUSZCZYK-FRELKIEWICZ

*Więzi międzypokoleniowe w rodzinie z problemem choroby.*

*Socjologiczne studium na przykładzie podopiecznych Dolnośląskiego*

*Stowarzyszenia „Niezapominajka” ..... 238*

## Wprowadzenie

WOJCIECH ŚWIĄTKIEWICZ

Uniwersytet Śląski w Katowicach, Univerzita Konstantina Filozofa v Nitre

Współczesna kultura i modelowane jej wartościami przeobrażenia społeczne swymi głębokimi konsekwencjami sięgają rozmaitych postaci życia społecznego: od form organizacji życia gospodarczego poprzez nowe kształty instytucji politycznych aż do najbardziej fundamentalnych kategorii struktur społecznych, za jakie uznaje się typy życia rodziny. Jej dominujące, albo jak się często określa mainstreamowe nurty zorientowane są na akcentowanie pluralizmu norm i wartości, strukturalnego indywidualizmu, segmentacji życia społecznego oraz delegitymizacji historycznie ukształtowanych instytucji życia społecznego. Wymienione tu nurty przemian kulturowych znajdują swoje zwierciadlane odbicie w przemianach funkcji i zadań rodziny.

Rodzina zarówno w polskim, jak i europejskim kontekście kulturowym postrzegana jest poprzez pryzmat radykalnych przeobrażeń jej postaci i pełnionych funkcji wobec swoich członków i wobec makrosoczeństwa zarazem. Kryzys w rodzinie, który w jakimś sensie zawsze towarzyszył tej małej komórce wielkiego społeczeństwa doświadczającego rozmaitych gospodarczych, kulturowych, politycznych czy przyrodniczych „zawirowań”, przekształca się w kryzys rodziny jako uprzywilejowanej i niezbędnej grupy pierwotnej, która znajduje preferowane i legitymizowane w kulturze postacie alternatywne.

Jakkolwiek by opisywać przemiany społeczeństwa i przemiany rodziny, nie można pominąć faktu ich struktur pokoleniowych i relacji międzygeneracyjnych. Społeczeństwa budowane były bowiem na względnie trwałych oraz odtwarzalnych strukturach relacji międzypokoleniowych, co sprzyjało konstruowaniu się szerszych wspólnot

kulturowych: regionalnych czy narodowych. Znakomicie procesy te ukazała przed laty w swoim studium poświęconym tożsamości kulturowej Margaret Mead, wyodrębniając trzy typy kultur: postfiguracywną, kofiguracywną i prefiguracywną. Współczesne społeczeństwa europejskie wyraźniej zdają się akcentować rolę jednostek uwolnionych od rodzinnych więzi i międzypokoleniowych relacji.

Jest socjologicznie niezwykle interesującym pytanie o to, co dzieje się z więzami międzypokoleniowymi w rodzinie i w kulturze, jakim przeobrażeniom podlegają, jakie są konsekwencje procesów przeobrażeń więzi międzypokoleniowych w rodzinie i w kulturze dla życia społecznego jednostek i szerszych zbiorowości oraz dla procesów tożsamości kulturowej. Takie właśnie zagadnienia postawiono przed autorami tekstów zebranych w tej książce. Jest ona równocześnie fragmentem realizacji szerszego projektu międzynarodowych badań socjologicznych, we wstępnej fazie polsko-słowackich, skupionych wokół rekonstrukcji współczesnych kulturowych wzorów regulujących więzi międzypokoleniowe w rodzinie i w wybranych typach społeczności.